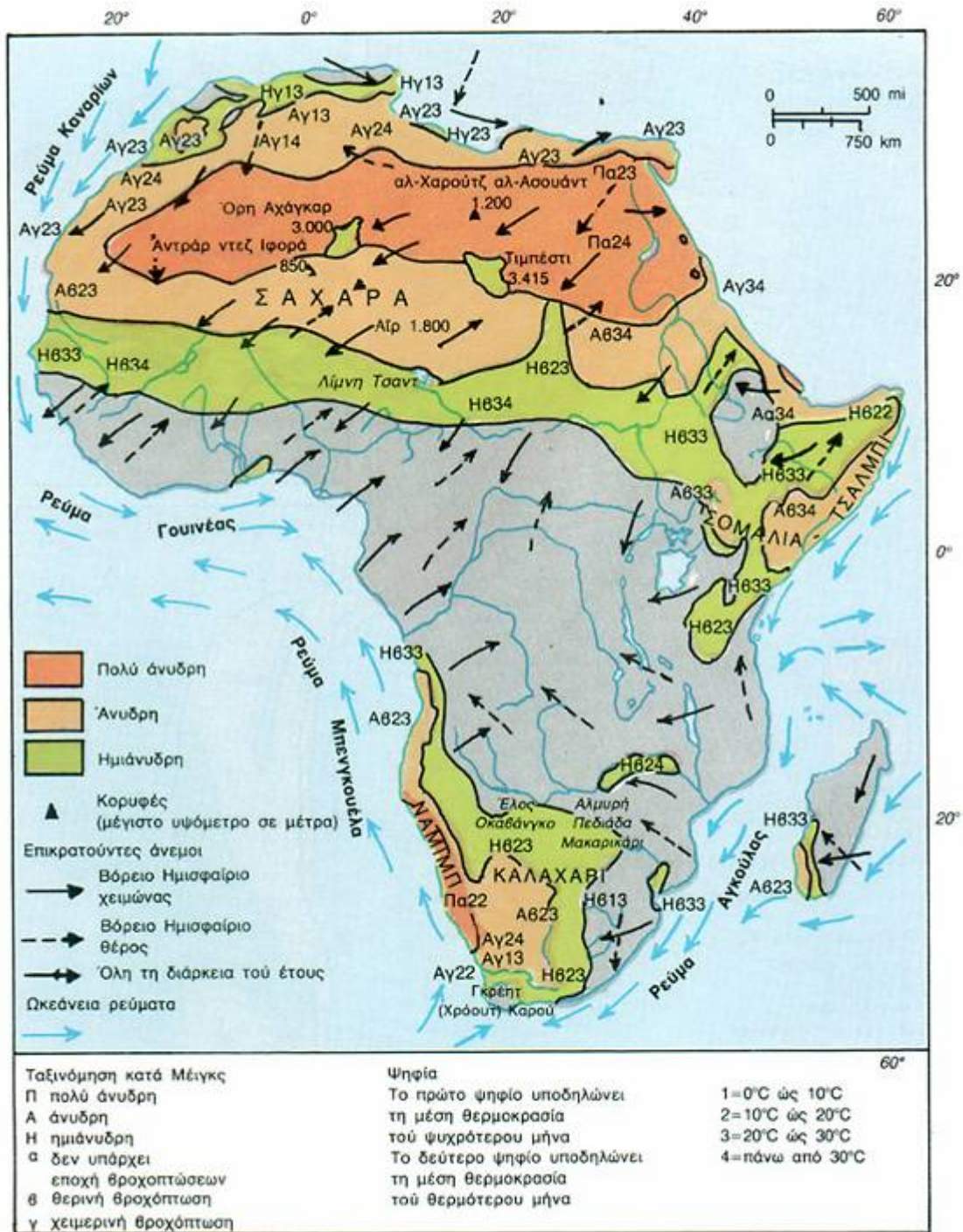

ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

ΝΤΑΜΠΙΖΑ ΝΑΤΑΛΙΑ, 2008

ΕΡΗΜΟΣ ΣΑΧΑΡΑ

Επεξεργασία χάρτη: Ν. Βιολατζής

Έρημοι τής Αφρικής.

Ακούγοντας τη λέξη Σαχάρα στο μυαλό μας έρχεται η λέξη έρημος. Αναρωτηθήκατε όμως ποτέ πώς δημιουργήθηκε;

Στην επιστημονική ορολογία έρημος είναι μια περιοχή με ξηρό κλίμα και εξαιρετική σπανιότητα βροχών (π.χ. μέγιστο ύψος βροχής 200-250 χλστ.) τα οποία κατανέμονται ανομοιόμορφα. Έτσι μερικές περιοχές παραμένουν για χρόνια σε απόλυτη ξηρασία που ξαφνικά διέρχονται θυελλώδεις άνεμοι και ραγδαίες βροχές. Έτσι διαδοχικά το έδαφος περνά στις διάφορες φάσεις της διαβρώσεως των ανάγλυφων και της μεταφοράς των κλαστικών υλικών τα οποία με την πάροδο των χιλιετιών και την απόλυτη ξηρασία δημιούργησαν τις ερήμους. Μία λοιπόν από αυτές είναι η Σαχάρα.

Η Σαχάρα είναι η μεγαλύτερη έρημος στον κόσμο και καλύπτει πάνω από το 1/4 της Αφρικανικής ηπείρου. Στην τοπική διάλεκτο το όνομά της είναι σάχρα και σημαίνει έκταση με χρώμα περίπου ξανθό. Είναι περιοχή ακαλλιέργητη και πάρα πολύ αχανής. Απλώνεται από τον Ατλαντικό ωκεανό στα δυτικά, έως την Ερυθρά Θάλασσα ανατολικά, σε μήκος 5.000 χλμ. Από το βορά έως το νότο, το μήκος της ξεπερνά τα 220 χλμ., από τη Μεσόγειο Θάλασσα και την οροσειρά του Άτλαντα έως τη λίμνη Τσαντ. Η Σαχάρα βρίσκεται στη ζώνη του ΒΑ αληγούς, που εμποδίζει την πτώση βροχών. Αυτό σημαίνει πως η Σαχάρα είναι σχεδόν μόνιμα ξερή. Σε κάθε έρημο βρέχει ελάχιστα η καθόλου. Παράλληλα έχει και την μεγαλύτερη ηλιοφάνεια στον κόσμο: κάπου 4300 ώρες το χρόνο. Έτσι παρόλο που καλύπτει τμήματα από 10 διαφορετικά κράτη, ο πληθυσμός που κατοικεί εκεί δεν ξεπερνά τα 2 εκατομμύρια. Η Σαχάρα ανήκει στις εξής χώρες: Μαρόκο, Αλγερία, Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτος, Σουδάν, Τσαντ, Δημοκρατία του Νίγηρα, Μάλι, Μαυριτανία και Δυτική Σαχάρα. Από αυτές τις χώρες η έρημος καταλαμβάνει το 99% του εδάφους της Λιβύης και το 98% του εδάφους της Αιγύπτου. Οι λαοί της είναι Βέρβεροι και λίγοι νέγροι.

Στη Σαχάρα υπάρχουν μέρη όπου έχει να βρέξει 10 χρόνια, γιαυτό και είναι ακατοίκητη και ανεκμετάλλευτη περιοχή. Το μόνο κατοικήσιμο μέρος της είναι οι οάσεις. Είναι μέρη όπου υπάρχει βλάστηση, κυρίως φοίνικες και φυσικά το δυσεύρετο νερό. Γνωστές οάσεις είναι: η Τουγγούρτ με 3.000 κατοίκους, η Ουάργκλα με 4.000 κατοίκους και η πρωτεύουσα Μουρσούκ με 9.000 κατοίκους. Η ξηρασία του αέρα είναι πολύ μεγάλη και γιαυτό υπάρχει μεγάλη εξάτμιση. Υπάρχουν περιπτώσεις που κατά τη διάρκεια του καλοκαιριού η θερμοκρασία ανεβαίνει 50°C ενώ το βράδυ κατεβαίνει κάτω από τους 0°C. Σε ακραίες περιπτώσεις κατά τη χειμερινή περίοδο ενώ το πρωί είναι αφόρητη η ζέστη, το βράδυ κατεβαίνει στους -13 °C.

Οι άνεμοι στην έρημο που είναι αρκετά δυνατοί και συχνοί δημιουργούν ανεμοστρόβιλους. Μια θύελλα ανεμοστρόβιλου είναι γνωστή με το όνομα τζίμπλι ή χαμφίν ή χαρματάν. Λόγω αύξησης της άμμου η έρημος μεγαλώνει κατά 50 μέτρα κάθε χρόνο. Οι μεγαλύτεροι αμμόλοφοι που δημιουργούνται μπορούν να ξεπεράσουν και το ύψος ενός ουρανοξύστη στη Νέα Υόρκη, φτάνοντας τα 465 μέτρα. Οι αμμόλοφοι πολλές φορές θυμίζουν έργα τέχνης. Στην πραγματικότητα μόνο το 1/5 της Σαχάρας καλύπτεται με άμμο. Τα υπόλοιπα είναι πετρώδεις πεδιάδες και βραχώδη υψίπεδα. Ονομαστό είναι το όρος Χόγκαρ (3003 μέτρα) και το Τιμπέστι (3415 μέτρα), η κορυφή του οποίου είναι η Έμι Κουστ όπου πολλές φορές υπάρχει χιόνι. Αξίζει εδώ να σημειωθεί ότι ένα από τα χαρακτηριστικά της είναι τα βαθύπεδα, βυθίσματα μεγαλύτερο από τα οποία είναι το βύθισμα Κατάρρα που φτάνει σε υψόμετρο -135 μέτρα κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Υπάρχουν επίσης και οι ονομαστές κοιλάδες Ουάντι που σχηματίστηκαν την εποχή που η Σαχάρα δεν ήταν έρημος. Πράγματι δεν πρόκειται για τυπογραφικό λάθος αλλά πριν 10.500 χρόνια μια έξαρση από μουσώνες μετέτρεψε την περιοχή σε απόλυτα βιώσιμο τόπο. Η αλλαγή στο κλίμα μετέτρεψε την Σαχάρα σε ένα περιβάλλον τύπου σαβάνας και ολοκληρώθηκε ίσως σε λιγότερο από 500 χρόνια όπως μας πληροφορεί και ο Stefan Kroepelin μέλος της ερευνητικής ομάδας από το πανεπιστήμιο της Κολωνίας.

Έτσι λοιπόν αυτή η τροπική περιοχή προσέλκυσε ανθρώπους και ζώα όπου έχτισαν τον πολιτισμό τους. Αυτό φαίνεται και σε πολλές τοιχογραφίες από τη νοτιοδυτική Αίγυπτο. Επίσης πριν από χιλιετίες η Σαχάρα είχε λίμνες, ποταμούς, δάση και πλούσια πανίδα. Μάλιστα, πριν 40 εκατομμύρια χρόνια στην ευρύτερη περιοχή υπήρχε θάλασσα. Η ανθρώπινη παρουσία στη Σαχάρα υπήρξε έντονη από την

Παλαιολιθική εποχή όπου έχουν βρεθεί ζωγραφιές και σχέδια σε τοιχώματα και αμμόλιθο καθώς και σκελετοί δεινοσαύρων που έζησαν στο τριάσιο πριν διακόσια εκατομμύρια χρόνια και ανακαλύφθηκαν στο Τενερέ του Νίγηρα. Παλιά η Σαχάρα επίσης ήταν μεγάλο εμπορικό σταυροδρόμι όπου διακινούνταν χρυσό, ελεφαντόδοντο, δούλοι και αλάτι όπου το είχαν κάτι παραπάνω από χρυσό.

Στην πολύ παλιά λοιπόν εποχή αλλά ακόμη και σήμερα στη Σαχάρα του 2008 υπάρχουν κυρίως νομάδες που μετακινούνται από όαση σε όαση καλλιεργώντας δημητριακά. Υπάρχουν περίπου 90 οάσεις. Κάθε όαση τρέφει 1-2 οικογένειες. Η πιο ξακουστή φυλή είναι αυτή των Τουαρέγκ που στη γλώσσα τους λέγονται ληστές των δρόμων, άνθρωποι με ανοιχτόχρωμο δέρμα που φορούν κελεμπίες με κάλυμμα στο πρόσωπο. Θεωρούν ότι καλύπτονται από τα κακά πνεύματα αλλά και από την άμμο. Αυτοαποκαλούνται Κελ Ταγκιλμάστ που σημαίνει λαός του καλύμματος και Ιμασαγκέν που σημαίνει ο ενάρετος και ο ελεύθερος. Είναι γνωστοί και ως μπλε άνθρωποι της ερήμου λόγω της ενδυμασίας τους που είναι βαμμένη με χρώμα λουλακί, μια βαφή που ποτίζει το δέρμα. Εκτρέφουν πρόβατα, κατσίκια και το περιβόητο υπομονετικό και ξακουστό ζώο της ερήμου, την καμήλα.

Οι καμήλες είναι τα μεγαλύτερα ζώα της ερήμου, θαυμάσια προσαρμοσμένες στο ζεστό και ξηρό κλίμα. Μπορούν να επιβιώσουν ολόκληρες εβδομάδες χωρίς να πιουν νερό. Στις καμπούρες τους αποθηκεύουν λίπος που τους παρέχει πρόσθετη ενέργεια. Οι μακριές βλεφαρίδες προστατεύουν τα μάτια τους. Κλείνουν επίσης τα ρουθούνια τους για να μην εισπνέουν την άμμο. Η καμήλα της Σαχάρας λέγεται δρομάδα. Άλλα ζώα της ερήμου είναι η αλεπού της ερήμου, ο σκαντζόχοιρος και άλλα.

Ούτε από την έρημο Σαχάρα δε θα μπορούσε να λείπει το ελληνικό στοιχείο. Σύμφωνα με τη συνέντευξη του Μητροπολίτου Καμερούν και σημερινού Πατριάρχου Αλεξανδρείας κ. Θεόδωρου σε ραδιοφωνικό σταθμό της Θεσσαλονίκης, στο Τσαντ, έχουν δημιουργηθεί επτά ενορίες. Παρόλες τις δύσκολες συνθήκες οι Αφρικανοί κάτοικοι είναι φιλόξενοι και δέχονται το ελληνικό στοιχείο. Το Επισκοπείο του Σεβασμιότατου είναι μια καλύβα, χωρίς ρεύμα και με υπηρεσίες προηγούμενου αιώνα. Παρόλα αυτά οι άνθρωποι ανάβουν λάμπες πετρελαίου, χρησιμοποιούν βότανα για τις αρρώστιες και ανταλλάσσουν τα είδη τους όχι με χρήματα αλλά με άλλα είδη χρειαζόμενα. Η έρημος Σαχάρα από τα πολύ παλιά χρόνια έως και σήμερα διεγείρει κάθε φαντασία

εξερευνητών, συγγραφέων, σκηνοθετών αλλά και απλών τουριστών. Ο Ηρόδοτος έγραψε ότι το δεύτερο μισό του 6 π.Χ. αιώνα ο Πέρσης βασιλιάς Καμβίσης έστειλε 50.000 στρατιώτες για να καταλάβει την περιοχή των Αμμωνίων, στη σημερινή όαση Σίβα. Σύμφωνα λοιπόν με τον Ηρόδοτο οι στρατιώτες πέρασαν τη λευκή έρημο όταν ξέσπασε μια φοβερή θύελλα. Η θύελλα αυτή σκέπασε όλο το στρατό κάτω από την άμμο.

Επίσης αμέτρητες ταινίες έχουν γυριστεί αλλά και πολλά βιβλία έχουν γραφτεί με θέμα την έρημο. Όπως το «Τσάι στη Σαχάρα» με σκηνοθέτη τον Μπερτολούτσι και βασισμένο στο βιβλίο του Μπόουλις. Περισσότερο όμως από όλους την έρημο την εκμεταλλεύεται η Τунησία όπου έχει την κατάλληλη τουριστική υποδομή και προσελκύει χιλιάδες τουρίστες. Οργανώνονται σαφάρι αλλά και ράλι στην έρημο με τζιπ 4x4.

Έτσι λοιπόν όσα χρόνια και αν περάσουν αυτό το μυστήριο της ερήμου δεν θα πάψει να προσελκύει γενεές και γενεές γιατί η εξερεύνηση του παράξενου και διαφορετικού τόπου πάνω στη γη έχει τη γοητεία του. Η συγκεκριμένη γοητεία έχει τη γεύση της άμμου και τη μυρωδιά του μοναδικού λουλουδιού που φυτρώνει στην έρημο, του λουλουδιού της ερήμου.

ΠΗΓΕΣ

- ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΔΟΜΗ
- INTERNET